

Venuše ve science fiction

Otázkou existence mimozemského života se nezabývali jen vědci a filosofové. Stala se ústředním motivem mnoha příběhů a románů. Fantazie měla naprosto volnou ruku.

Už ve starověku byla tato otázka bouřlivě diskutována. Tehdy byl středem zájmu Měsíc, náš nejbližší soused, snadno pozorovatelný bez dalekohledu. Tmavé skvrny na jeho povrchu byly nazvány moře a o světlých si lidé mysleli, že jsou to kontinenty. Řečtí myslitelé Opheus, Thales, Anaxagoras, Philolaos z Krotonu a Xenofanes se domnívali, že na Měsíci jsou rostliny a živočichové jako na Zemi, jenom mnohem krásnější.

Opheus

Měsíční krajina je popisována v knize *Tvář měsíčního kotouče*, kterou napsal Plutarch (46-120 n.l.). Prvním román o cestování vesmírem napsal řecký satirik Lucian (120-180 n.l.). Jmenoval se *Vera Historia* a popisovala posádku lodi, která byla při bouři odváta na našeho vesmírného souseda. Nejen že se tam setkali s jeho obyvateli, ale stali se i svědky války s lidmi ze Slunce. Romány a povídky publikované v následujících stoletích popisují život na Měsíci. Například v roce 1634 vyšla kniha *Somnium seu astronomia Lunari*, kterou napsal Johannes Kepler (1571-1630). Od počátku éry dalekohledů si astronomové tuto otázku kladli i v souvislosti s ostatními planetami.

Když mluvil francouzský astronom Pierre Gassendi (1592-1655) o „hvězdách“ ve své knize *Jsou hvězdy obyvatelné?*, měl na mysli jen Slunce a planety, protože o hvězdách se tehdy ještě soudilo, že jsou to díry na nejvzdálenější nebeské sféře. Gassendi soudil, že množství slunečního záření, které na každou planetu dopadá určuje charakter vlastnosti jejích obyvatel. O lidech z Merkuru si myslel, že jsou malí a méně dokonalí, než obyvatelé Venuše atd.

Bernard de Bovier de Fontenelle (1657-1757) popsal svůj pohled na Venušany ve své knize *Entrentiens sur la Pluralité des Monde* vydané v roce 1686. Byla to první vědecky založená kniha o mimozemských světech. Autor psal o civilizacích na Merkuru, Venuši a Saturnu. Fontenelleho kniha byla nejpopulárnějším románem tohoto druhu do konce 18. století. Myšlenku obyvatelných světů rozšířil i holandský astronom Christian Huygens (1629-1695). Ten dospěl k názoru, že skvrny na Marsu a Jupiteru, které pozoroval jsou mraky a voda.

Johannes Kepler (archiv S. Harrise)

V případě mimozemských světů šlo většinou o Měsíc následovaný Jupiterem a jeho měsíci. Celý peloton uzavíral Mars. Bylo to odrazem vývoje pozorování v této době a hlavně rozvoje pozorovací techniky. Nové, lepší dalekohledy umožňovali vědcům pozorovat nové, dosud neznámé rysy cizích planet.

Jsou hvězdy obyvatelné?

Christian Huygens

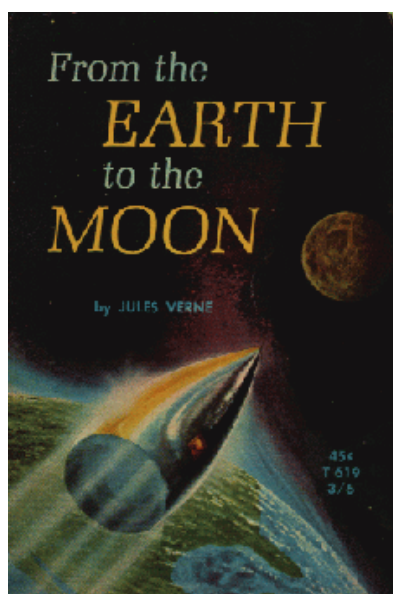
Immanuel Kant (1724-1804), slavný filosof, předložil teorii o tom, že fauna a flóra na jednotlivých planetách je tvořena světlem a tmou v závislosti na vzdálenosti planety od Slunce. Proto například soudil, že obyvatelé Merkuru a Venuše jsou mnohem inteligentnější než lidé ze Země a Marsu. Také si myslel, že počet měsíců a prstence ukazují na vývoj civilizace v oblasti kultury. Předpokládal tedy, že na Venuši a Merkuru žijí podivné bytosti odlišné od obyvatel planet s měsíci nebo prstenci.

Mart'an (archiv Warner Brothers)

Mezi další zájemce o problém mimozemského života patřil i William Herschel (1738-1822), objevitel Uranu nebo německý astronom Franz von Paula Gruithuisen (1774-1852), profesor z Mnichova. Později psal o městech a pevnostech na Měsíci a bouřlivých ohnivých oslavách na Venuši, které mohli Venušané snadno provádět, protože stromy na této planetě rostou mnohem rychleji než v brazilských pralesech.

Až do poloviny 18. století byly teorie o životě mimo Zemi založené na čisté fantazii se špetkou vědeckého poznání, ale rozhodně ne na faktech. To se ale změnilo, když Giovanni Schiaparelli (1835-1905) v roce 1877 objevil na Marsu domnělé kanály. Spustil tak vlnu románů o životě na této planetě. Stalo se tomu deset let před knihou *De La Terre a La Lune* spisovatele Julese Verna (1828-1905), zakladatele science fiction.

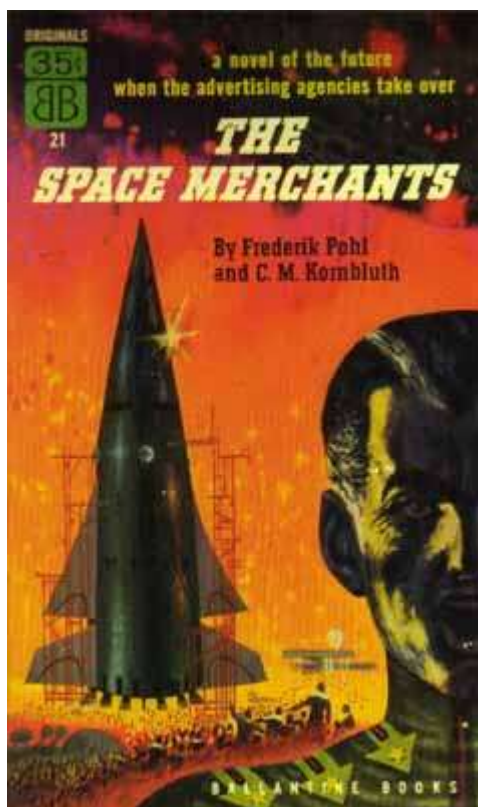
Ze Země na Měsíc

V letech 1897 a 1898 byly publikovány dvě knihy o Marsu, které určily tvář science fiction pro nastávající generaci autorů a vytvořily obrázek tohoto světa. Němec Kurt Lasswitz (1848-1910) napsal knihu *Na dvou planetách* a angličan Herbert George Wells (1866-1946) proslul románem *Válka světů*. Oba popsali Mars jako planetu, kterou osídlila vyvinutá civilizace a pokusila se o invazi na Zemi. V letech 1900 až 1914 bylo téma Marsu v literatuře science fiction v rozkvětu. Americký spisovatel Edgar Rice Burroughs (1875-1974), autor známého hrdiny Tarzana, napsal jedenáct knih o rudé planetě. Byl to právě on, kdo vytvořil obraz Mart'anů v podobě zelených mužíků.

Malí zelení muži (archiv Star Trek)

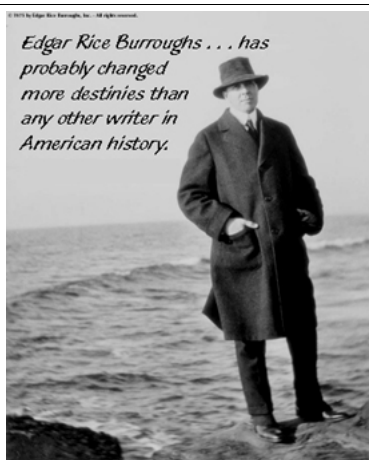
Nové objevy vedly k poznání, že ostatní planety jsou tvořeny stejnými chemickými prvky jako Země. To vedlo například k názoru, že atmosféra Venuše je podobná atmosféře naší planety. Francouzský astronom Camille Flammarion (1842-1925) rozvedl tuto myšlenku velice poutavě v knize *Obydlené světy*.

*Kniha „Vesmírní obchodníci“
(archiv Ballantine Books)*

Polský autor Stanisław Lem byl první autor, který se v případě povrchu Venuše blížil skutečnosti. V knize *Astronauti* (1951) popisuje povrch této planety jako pekelné místo. Astronauté, kteří planetu navštívili si všimli, že k tomuto stavu planety nevedl přirozený vývoj. Našli pozůstatky velice inteligentní a rozvinuté civilizace, která zanikla z důvodu jaderné války. Také zjistili, že Venušané plánovali invazi na Zemi a právě jejich jaderný konflikt tomu zabránil. Jediná loď vyslaná k Zemi skončila v plamenech jako Tunguzský meteorit.

První kosmické sondy, které Venuši navštívily, ukončily éru těchto románů. Ukázalo se, že je to skutečně d'ábelské místo nevhodné pro jakékoli kolonizační pokusy. Těžiště science fiction se přesunulo na planety mimo sluneční soustavu, protože u nich můžeme zatím dát fantazii zelenou.

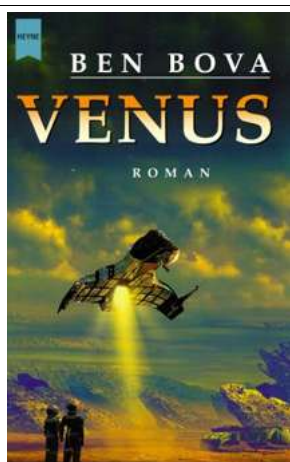

E. R. Burroughs

*Tunguzský meteorit
(archiv Wonders of the World)*

Situace se ale postupně mění. V blízké budoucnosti budou moct vědci pomocí moderních prostředků zkoumat charakter exoplanet, nejen je objevovat. Nová generace autorů science fiction jako například Ben Nova vytvoří nové světy plné dalších dobrodružství. Jeho kniha Venuše, vydaná v roce 2000, může ukazovat nový směr této literatury.

Ben Nova-„Venuše“ (archiv SFBooks.com)

Mart'an (archiv Kent Lidstroem)